

UZ
LEUVEN

Geriatrisch-chirurgisch co-management voor oudere fractuurpatiënten

Prof. Marian Dejaeger
Dienst geriatrie

UZ
Leuven

Herestraat 49
B - 3000 Leuven

www.uzleuven.be
tel. +32 16 33 22 11

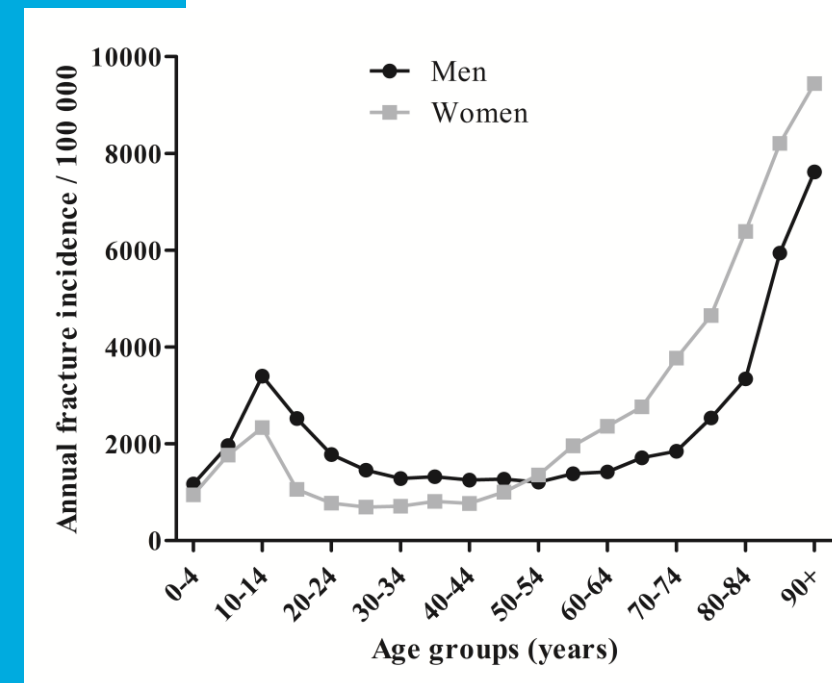
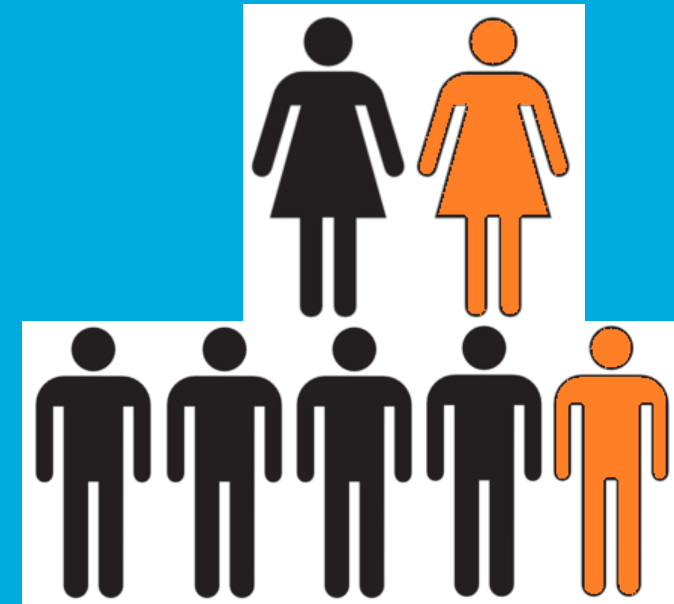
UNIVERSITY HOSPITALS LEUVEN

Conflicts of interest

Geen belangenvermenging te melden

Wat is het probleem?

- Lifetime risico op osteoporotische fracturen vanaf 50 jaar
  - 1 op 2 vrouwen
  - 1 op 5 mannen
- 2019:
  - 680 000 personen leiden aan osteoporose in België, 80% vrouwen
  - 100 000 osteoporotische fracturen per jaar in België (≈274/dag)
  - 4 275 000 in Europa

Wat is de kostprijs?

Totaal EU27+2 = € 57 miljard (2019)

België € 1,1 miljard (2019)

= 2,4% v.h. gezondheidszorgbudget

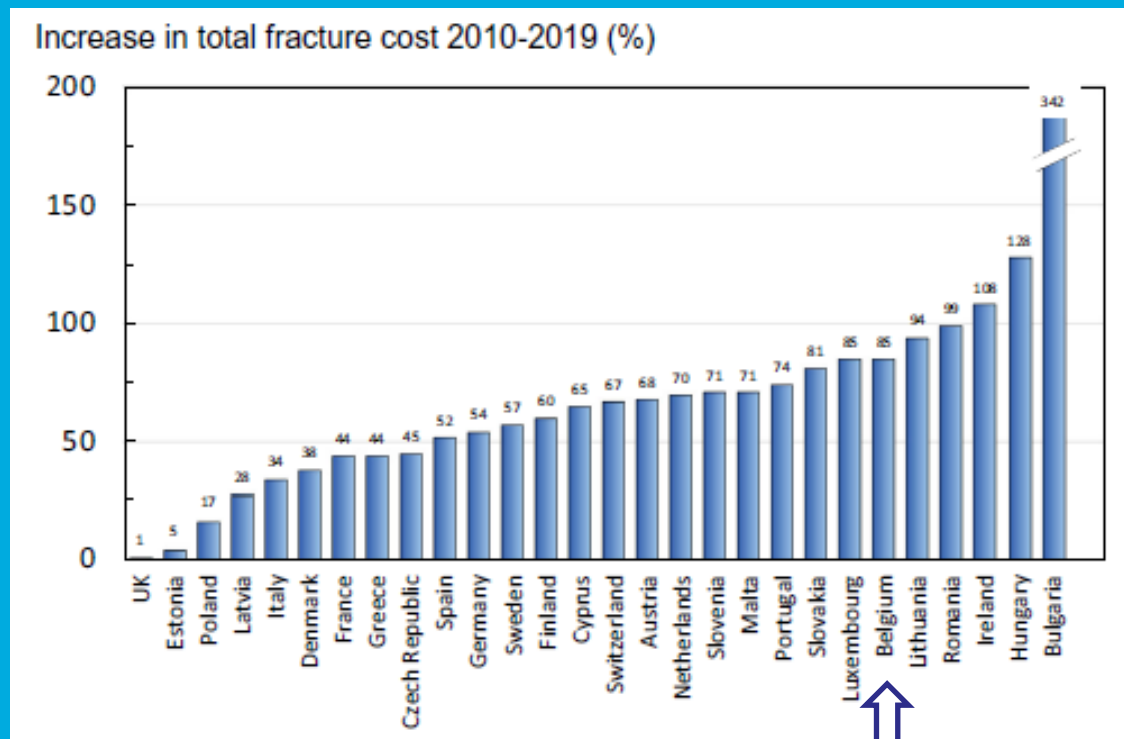
€ 766 400 000 fractuurzorg (68%)

€ 322 000 000 disability (29%)

€ 34 000 000 diagnose en therapie (3%)

Hierbij nog niet meegerekend:

€ 3 079 000 000 QALYs lost

2010: €62,9/inwoner

2019: €98,3/inwoner

Welke gevolgen?

Korte termijn: pijn, hospitalisatie, chirurgie

Lange termijn:

- 80% van de patiënten heeft na 1 jaar nog steeds **moeilijkheden met dagelijkse activiteiten**
- >50% van de voordien mobiele patiënten is niet in staat om zonder hulp te stappen na 1 jaar
- 33% wordt opgenomen in een rusthuis
- Bijna 20% (30% mannen) **overlijdt** binnen het eerste jaar

Jaarlijks aantal overlijdens geassocieerd met fracturen bij 50 plussers in België:
119 per 100 000 inwoners

Factoren die bijdragen aan slechte uitkomst

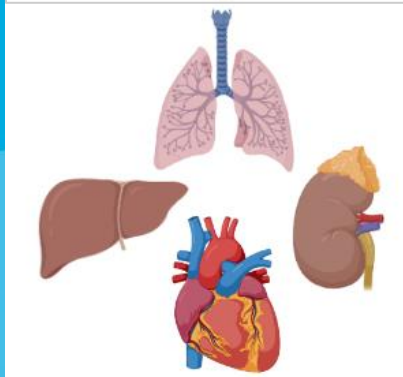
Factoren die bijdragen aan slechte uitkomst

Complexe patiënt

DE OUDERE FRACTUUR PATIENT

Co-morbiditeiten

Functionele
beperkingen

Polyfarmacie

Alzheimer

Cognitief lijden

VEEL FRAILER DAN LEEFTIJDGENOTEN

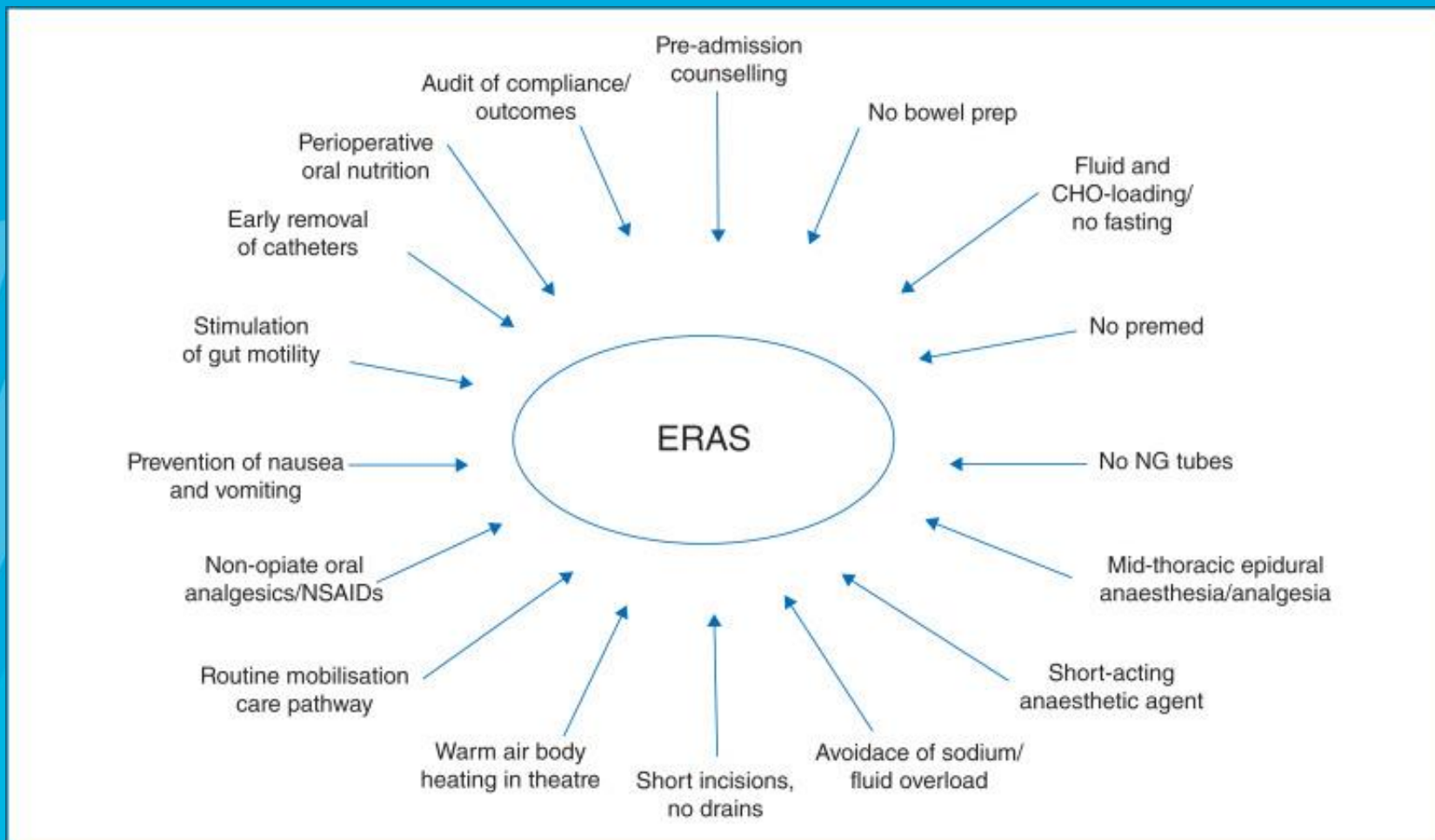

Factoren die bijdragen aan slechte uitkomst

Zorgpad

Enhanced recovery after surgery

Huidige zorgpaden zijn niet geschikt voor fraile ouderen

Pijn → Opiaten

Suf, constipatie

Iv voeding

Bloedtransfusie

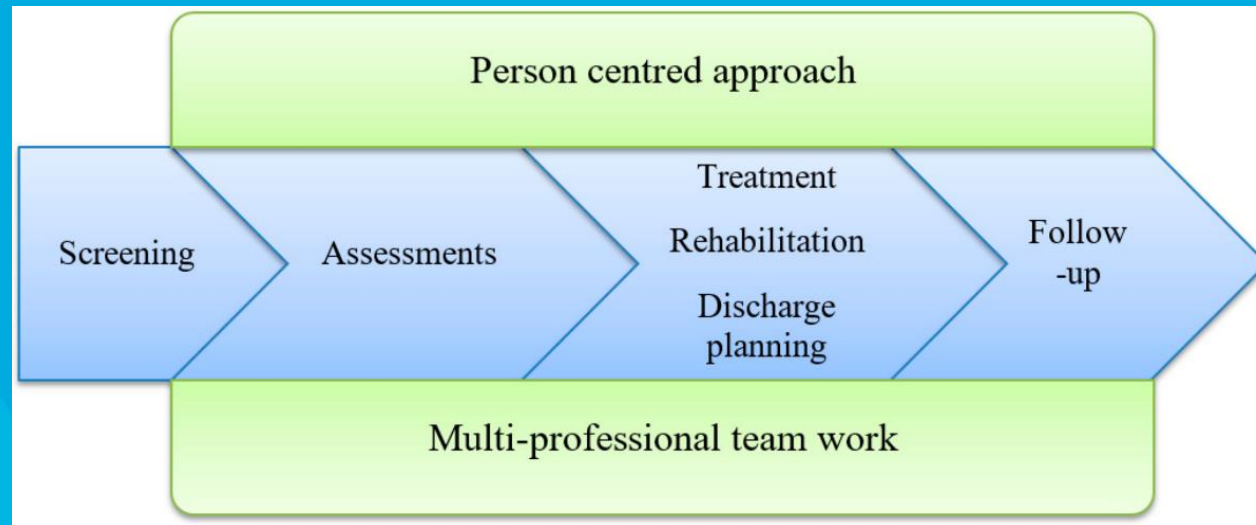
Diuretica

Functionele
achteruitgang

NOOD AAN EEN HOLISTISCHE BENADERING

Comprehensief
Geriatrisch
Assessment

CGA in zorgmodel

Traditioneel model

Co-management model Gezamenlijke verantwoordelijkheid

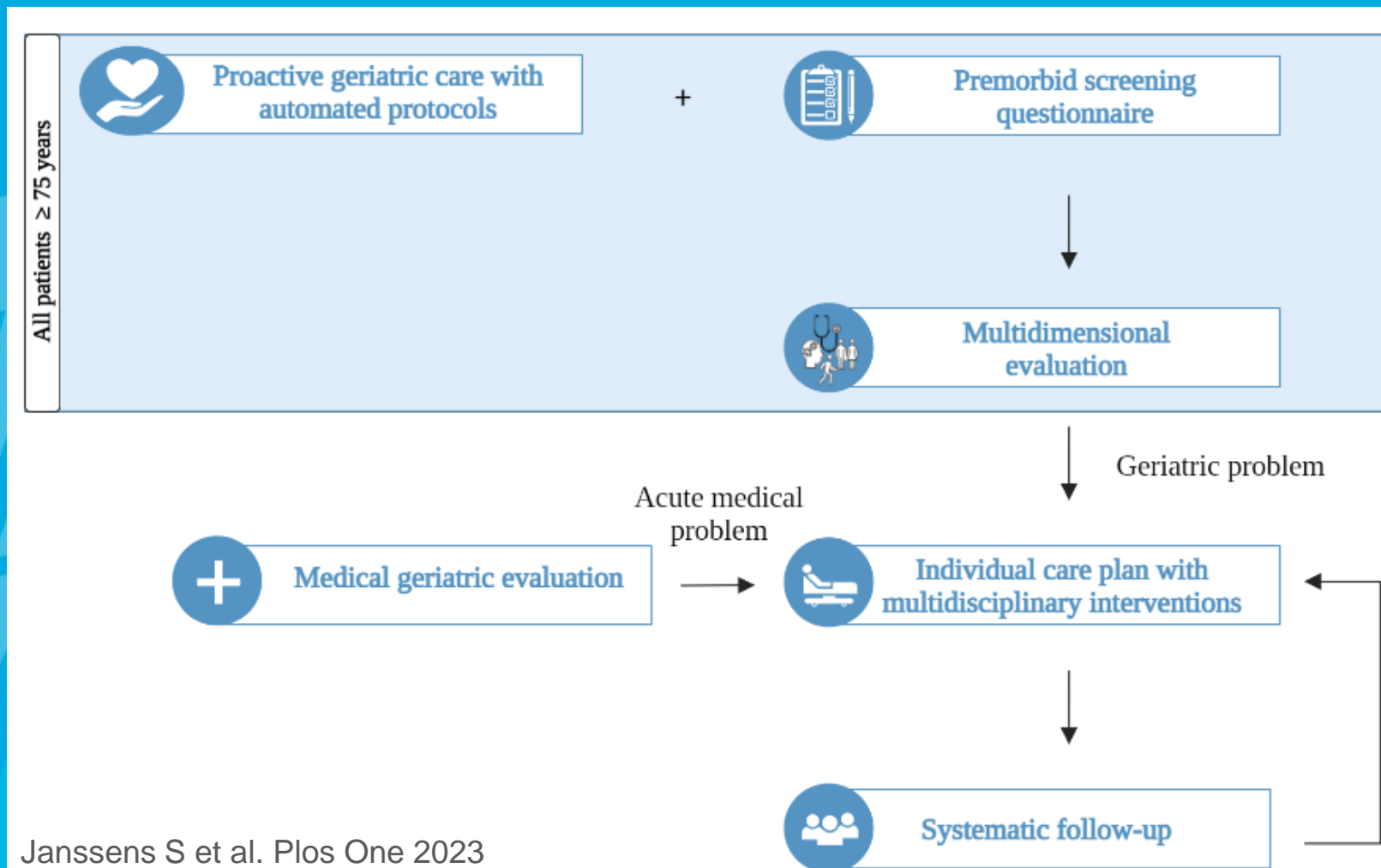
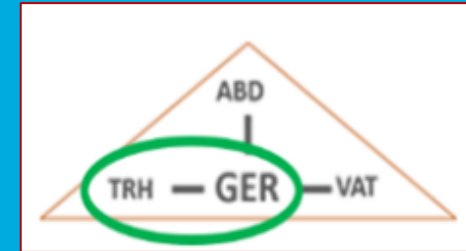

Bepaalde effecten patiënten uitkomsten

1. Reactief
2. Adviezen niet goed opgevolgd

Standard of care in België
(KB 2007, update in 2014)

G-COMAN = Geriatisch-Chirurgisch Co-management in UZL

Factoren die bijdragen aan slechte uitkomst

Evidentie

- Verminderde in-hospitaal en 1-jaars mortaliteit
- Verminderde hospitalisatieduur
- Lagere delier incidentie
- Verkorte time to surgery
- Beter secundaire fractuur preventie

Evidentie kosten-effectiviteit co-management

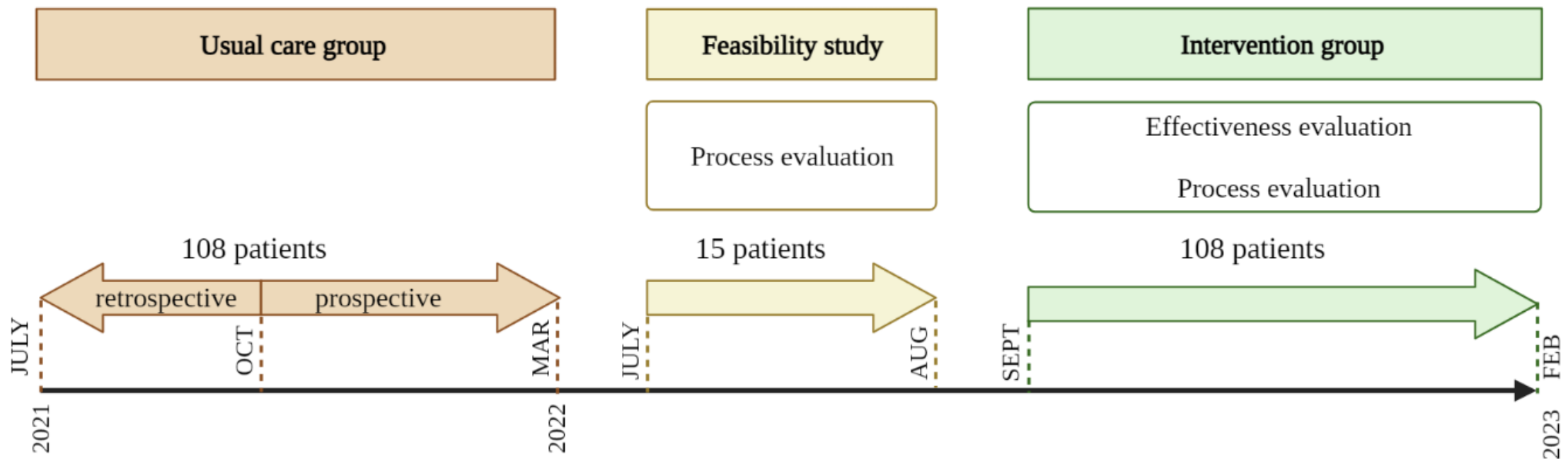
- Prestmo et al:
  - Co-management heeft een 88% kans om zowel goedkoper als effectiever te zijn dan traditionele model
- Ginsberg et al:
  - Co-management model was 23% goedkoper per patient (\$14,919 vs. \$19,363) dan traditionele model
  - Beperken van DALY door lagere 1j mortaliteit (14.8% vs. 17.3%).

G-COMAN Fractures

Evaluatie effectiviteit

Sigrid Janssens
PhD studente

Factoren die bijdragen aan slechte uitkomst

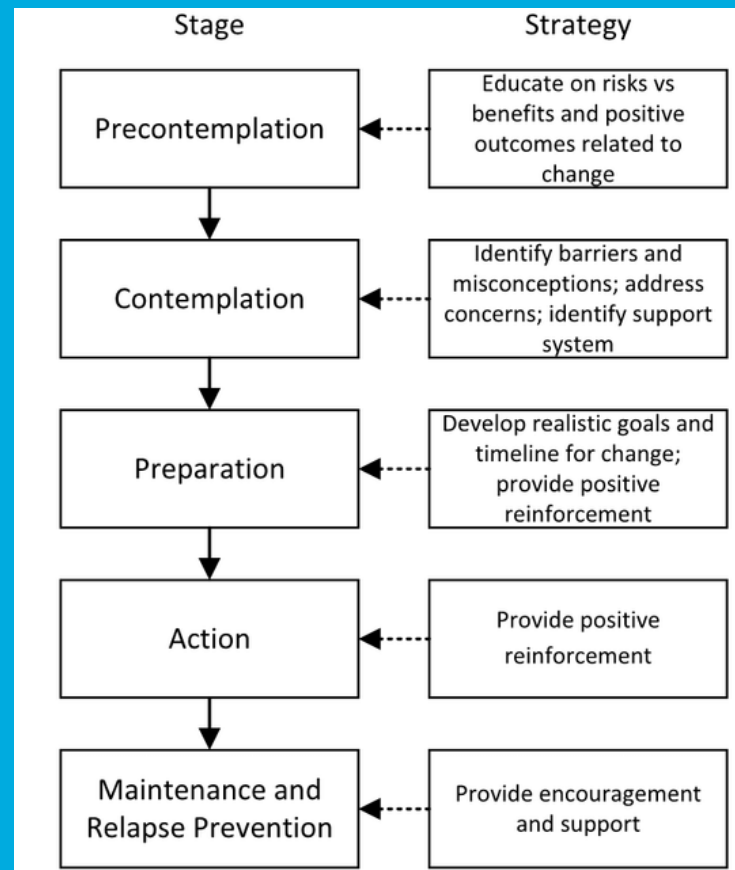
Geriatrisch-orthopedisch co-management lijkt model van de toekomst

Maar

Hoe komen we tot co-management?

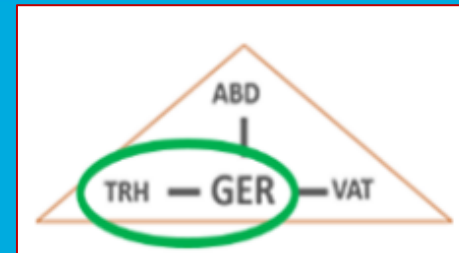
Implementatie van een nieuw zorgmodel

→ Nood aan verandering in huidige organisatie van zorg en in gedrag/attitude van zorgverleners

G-COMAN

Evaluatie implementatie

MIXED-METHODS
AANPAK

KWANTITATIEVE EVALUATIE

Zorgprocessen
patiënten

Vragenlijst zorgverleners

KWALITATIEVE EVALUATIE

Focusgroepen/interviews
zorgverleners

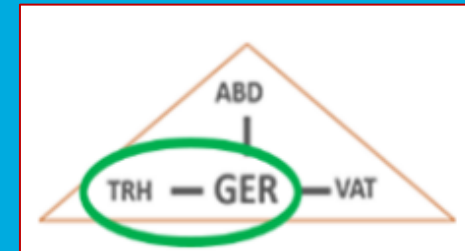

Sigrid Janssens

Factoren die bijdragen aan slechte uitkomst

Opleiding en kennisoverdracht

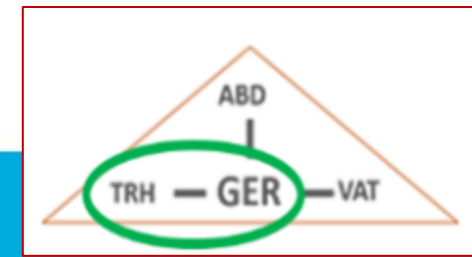

<http://intranet/G-COMAN>

- Kennisclips
- Diensts specifiek aangepast handboek met protocollen
- Thematische uitrol
- ....

G-COMAN Thema's

Wat is G-COMAN?

Het project G-COMAN wil de geriatrische zorg bij oudere chirurgische patiënten optimaliseren door een gefaseerde implementatie en evaluatie van geriatrisch-chirurgisch co-management op de afdeling. Via maandelijkse thema's wordt de geriatrische zorg in de kijker gezet.

Wat is G-COMAN?

Het project G-COMAN wil de geriatrische zorg bij oudere chirurgische patiënten optimaliseren door een gefaseerde implementatie en evaluatie van geriatrisch-chirurgisch co-management op de afdeling. Via maandelijkse thema's wordt de geriatrische zorg in de kijker gezet.

Wat is G-COMAN?

Het project G-COMAN wil de geriatrische zorg bij oudere chirurgische patiënten optimaliseren door een gefaseerde implementatie en evaluatie van geriatrisch-chirurgisch co-management op de afdeling. Via maandelijkse thema's wordt de geriatrische zorg in de kijker gezet.

THEMA 1 G-COMAN UITSCHIEDING

MINIMALE GERIATRISCHE ZORG

- Het toiletbezoek gebeurt zo mogelijk op **wc**-(stoel).
- **Verwijder transurethrale sonde dag 1 postoperatief**
- Meet postmictie **urineresidu** (bladderscan).
Wanneer?
- Na verwijderen transurethrale sonde (**TUS**);
- Bij patiënten met delier of mictieklachten.
- Volg het **stoelgangpatroon dagelijks** op.
- Volg het **protocol** urinaire retentie en obstipatie.
- Opstart opioïden = opstart laxativa.

URINAIRE PROBLEMATIEK

Urinaire retentie

Positieve screening = residu postmictie **hoger dan 200ml**:
→ Check 1 x per shift

- 1^e keer residu hoger dan 300ml: sondeer eenmalig
- 2^e keer residu hoger 300ml → plaatsen TUS
- 3-7 dagen: behandel onderliggende factoren
- Na verwijdering TUS: opnieuw residu? → consulteer urologie

OBSTIPATIE

Dag 1	Dag 2	Dag 3	Dag 4	Dag 5
Geen stoelgang	Geen stoelgang	Geen stoelgang	Geen stoelgang	Geen stoelgang
		Movicol® Start of verhoging	Dosis Movicol® aanhouden	
		10 druppels Laxoberon® om 17 uur		Glycerine lavement 50 ml met rectale sonde

Meer weten of vragen?

- Contacteer de G-COMAN-verpleegkundige van je afdeling.
- Contacteer het projectteam G-COMAN via tel. 43723
- Check intranet/G-COMAN

THEMA'S 2 G-COMAN SLAAP-WAAKRITME

MINIMALE GERIATRISCHE ZORG

- Stimuleer patiënten overdag.
- Donkere dag? Doe het licht overdag aan.
- Gordijnen: overdag open, 's nachts gesloten.
- Onderbreek de slaap 's nachts minimaal.
- Beperk cafeïne 's avonds.
- Respecteer het dagritme van de patiënten zoveel mogelijk.
- Reduceer lawaai zoveel mogelijk 's nachts.
- Voorkom angst door een goede communicatie over de sandoening.

SLAAPPROBLEMATIEK

Positieve screening slaapproblematiek:

- Gebruik van benzodiazepines, hypnotica of aanwezigheid van slaapproblemen.

• Patiënt neemt benzodiazepines als thuismedicatie

ACTIES BIJ SLAAPPROBLEMEN

Zie muziDocprocedure en infobrochure

- Start niet-medicamenteuze maatregelen.
- Nood aan medicatie? Eerste keuze (om in te slapen) = Circadin® Zorg
- Toch benzodiazepines? Bekijk zeker afbouw mogelijkheden of stop wanneer de patiënt naar huis gaat.

ORIËTERENDE MAATREGELLEN

MINIMALE GERIATRISCHE ZORG

- Oriëteer de patiënt in elk contact.
- Zeg 'goedemorgen, goedemiddag, goedenavond'.
- Stel jezelf voor en draag een naamkaartje.
- Spreek duidelijk en in het gezichtsveld van de patiënt.
- Gebruik kalender en klok.
- Gebruik vertrouwde voorwerpen van thuis:
- foto's, gsm ...
- Houd het nachtkastje overzichtelijk indien mogelijk.

FRACTUURPREVENTIE

**Staat Steovit® of D-vital® voorgeschreven?
Start het op!**

Meer weten of vragen?

- Contacteer de G-COMAN-verpleegkundige van je afdeling.
- Contacteer het projectteam G-COMAN via tel. 43723
- Check intranet/G-COMAN

THEMA'S 3 G-COMAN VOEDING EN VOCHTBELEID

MINIMALE GERIATRISCHE ZORG

Herstart orale voedingsinname zo snel mogelijk. Stimuleer voedingsinname en behoud goede vochtbalans door volgende acties:

- Start het geriatrisch dieet.
- Help de patiënt.
- Laat de patiënt zo veel mogelijk aan tafel eten.
- Zet dranken en voeding in bereikbaarheid van de patiënt.
- Zorg voor een overzichtelijke en smakelijke opende maaltijd.
- Zorg voor aangepaste hulpmiddelen (vraag indien nodig advies aan de ergotherapeut).
- Geef aandacht aan mondhygiëne.
- Gebruik tandprothese zo mogelijk.
- Volg bij elke maaltijd de voedingsinname op via de kwadrantmethode voor voeding.
- Observeer dagelijks tekenen van onder- of overvulling*.
- Neem gewicht op dag 2 postoperatief en op indicatie.

RISICO OP ONDERVOEDING?

- Geef extra aandacht aan interventies minimale geriatrische zorg
- Schakel een dieetist in.
- Geef aandacht aan bijvoeding indien onvoldoende intake.

* **Tekenen ondervoeding:** dorst, drage mond, niet of weinig plassen, geconcentreerde urine, hoofdpijn, vermoeidheid, verminderde huidelasticiteit, spierkrampen, lusteloosheid, verwardheid, flauwvallen, lage bloeddruk, snelle of onregelmatige ademhaling of hartslag, diplopiënde ogen, koude ledematen
Tekenen overvulling: oedeemen, dyspneu, respiratoire achteruitgang, gewichtstoename, hypertensie

SLIKSTOORNISSEN

MINIMALE GERIATRISCHE ZORG

- Zet patiënt rechtop tijdens en 15 minuten na de maaltijd.
- Bied structuur en hulp op ooghoogte.
- Vermijd dubbeltaken tijdens eten (tv, praten, ...).
- Vermijd rietjes en tuitbekers.
- Geef geen drank, noch voeding bij verminderde alertheid.

SLIKSTOORNIS?

- Bekijk slikscreening (bij patiënt 75 jaar of ouder).
- Observeer mogelijke tekenen van slikproblemen.

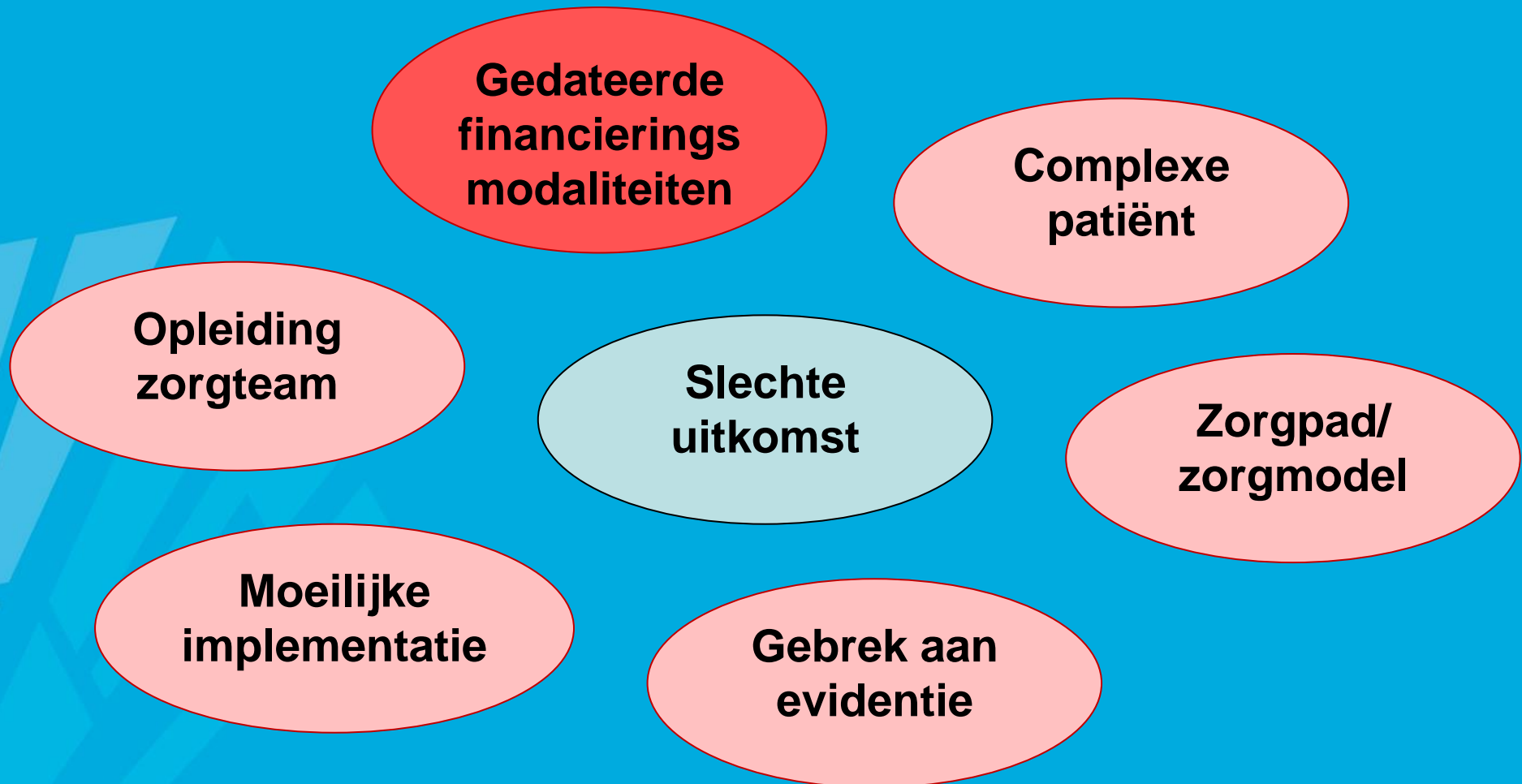
POSITIEVE SCREENING?

- Geef extra aandacht aan interventies minimale geriatrische zorg.
- Vraag aan arts 'aanvraag logopedist'.
- Zet patiënt op 'Niets per os (NPO)' tot advies logopedist gekend is.

Meer weten of vragen?

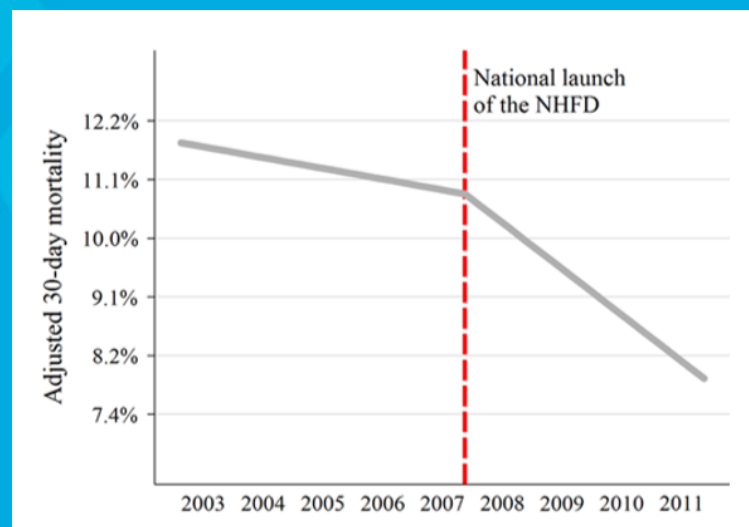
- Contacteer de G-COMAN-verpleegkundige van je afdeling.
- Contacteer het projectteam G-COMAN via tel. 43723
- Check intranet/G-COMAN

Factoren die bijdragen aan slechte uitkomst

UK als voorbeeld

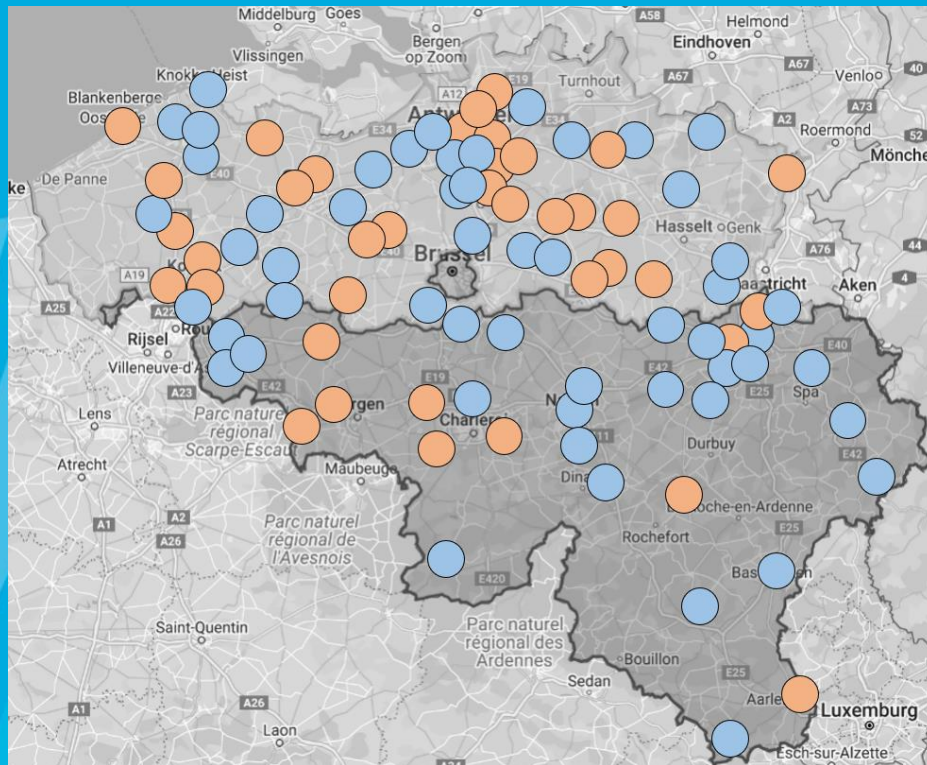
- Nationale richtlijnen
- Klinisch audits door nationale hip fracture database
- **Best Practice Tariff** als financiële stimulans

Evaluatie van kosten-effectiviteit orthogeriatrie versus traditioneel model (in 2019)

Uitkomsten:

- Primair: 1-jaarsmortaliteit
- Secundair: 30- en 90-dagen mortaliteit, opnameduur, terugkeer thuissituatie, heropnames binnen 30- en 90-dagen

- Traditioneel model
- Orthogeriatric model

Sigrid Janssens

Update KB 'Zorgprogramma voor de geriatrische patiënt' nodig

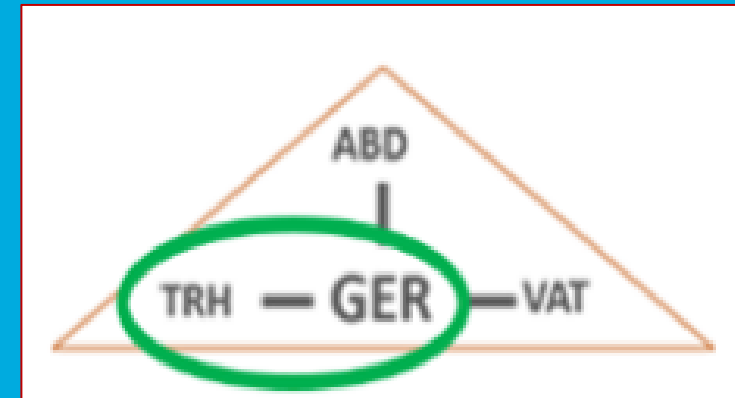
Overleg tussen BVGG en overheid lopende

To be continued ...

G-COMAN project team

Diensthofd geriatric
Wetenschappelijk coördinator
Projectleider traumatologie
Projectleider abdominale en vaatheelkunde
Business manager
Project manager
Projectmedewerker
Hoofdverpleegkundigen geriatrisch
consultatieteam

Johan Flamaing
Mieke Deschodt
Marian Dejaeger
Katleen Fagard
Lore Wellens
Heidi Cosyns
Marie Cerulus
Els Devriendt
Nadja Himschoot

Sigrid Janssens
PhD studente

G-COMAN traumatologie

Diensthofd TRH
Staflid TRH
Staflid TRH
G-COMAN TRH verpleegkundige
Hoofdverpleegkundigen E456
Verpleegkundig specialist

Willem-Jan Metsemakers
An Sermon
Michiel Herteleer
Tatiana Neeffs
Pieter Stivigny, Bram Smets,
Stephanie Larose
Marijke Tops & Sharon Brauns